

SETMANARI POPULAR

BARCELONA 18 D' OCTUBRE DE 1891.

LO CATALANISME Á DINS DEL AJUNTAMENT DE BARCELONA

Mellor que *lo Catalanisme*... podriam haver escrit *lo sentit comú*... pero es tal la confusió que en materia d' interessos públichs entre nosaltres domina, que's fa difícil y molt exposit anomenar las cosas ab llur nom verdader.

Mes diguemli sentit comú, diguemli Catalanisme, lo cert es que ha entrat á la casa de la Ciutat de Barcelona una alienada de la sanitosa reacció social y política que's coneix ab lo nom de regionalisme, en general, y ací ab lo mes propi de catalanisme.

La veritat, quan llegirem en lo diari «Se diu que en la pròxima sessió del Ajuntament un regidor presentarà unes mocions de sentit catalanista,» nos ne riguerem. Y no n' hi havia per menos: En l' anterior Ajuntament, un regidor, amant de la sindéressis y de la llengua propia, l' inoblidable Anton Vallés, havia en ocasió solemne revindicat lo dret d' entrada y d' us de la llengua de Catalunya, en lo saló y en las deliberacions dels successors dels Concellers de Barcelona; jamay volgué parlarne d' altra; jamay volgué tenir paper en la comedia ridícola de discutir en castellá, durant las sessions, ab personas ab qui, acabadas aquellas, enrahonava en catalá. Per aquest acte coratjós rebé'l Sr. Vallés un solemníal testimoni d' agrahiment y consideració d' un gran nombre de barcelonins, entre 'ls que hi havia vots dels

mes calificats. Donchs, á pesar de tal expresió de la pública voluntat, lo Sr. Vallés no trobá dintre d' aquell Ajuntament ni un sol imitador!

¿Cóm era possible creure que en un Ajuntament, tot ell compost de coloraynas políticas de la paleta madrilenya, hi hagués un esperit sá per intentar lo domini de la lògica y del dever á dintre de la Corporació? Y com era possible que, fins suposada la existencia d' aquest esperit sa, hi hagués prou coratje per embestir ab decisió una resistencia certa, y que 'l fet del Sr. Vallés havia demostrat esser mes dura que una roca?

No obstant, vingué la sessió del Ajuntament, y en ella's sentí una veu débil y apagada, pero calenta de patriotisme y ferrenya com la lògica, pledejar, en nom del amor á Catalunya, perque satisfacció fos donada al sentiment patri dels cataláns, y fins al sentit comú, en variis particulars de la conducta del Ajuntament, dels que 'l seny y 'l patriotisme estavan ausents.

A tres peticions encaminá aquesta veu simpatíca sos rahonaments:

Primer: A que l' Ajuntament fes seva la protesta que Barcelona ha fet pública per boca dels mes caracterisats orguens de sa opinió contra 'l menyspreu de nostres arquitectes, significat per la vinguda d' una Comissió madrilenya que decidecsa la sort d' un de nostres mes venerables monuments; y prenga alguna iniciativa per deslliurar al art de nostra terra, axis en sos monuments com en sos artistas,

del irritant jou de servitud que malmet als primers y ofén y entrebaixa al segons.

Segón: A que l' Ajuntament de Barcelona fassa per aquesta Ciutat una verdadera obra de misericordia, esborrant de la seva fesomía una nota ridícula que, per esser á tothom patent, avergonyeix als de casa y fa riure als de fora. Aquest tirat ridicol es la rotulació dels carrers, en la que, per haverse volgut seguir la corrent castellanista que desde fants anys nos descasta, se llegexen estúpits intents de traduccions impossibles y cronologias de reys aquí del tot erradas. Que per consegüent, era del cas que la Corporació municipal, per donar satisfacció á tant clara y urgent necessitat, acordés que 'ls rótuls de nostres carrers fossen escrits en català, seguint la cronologia de la historia de Catalunya, y que, en quant fos possible, se posés també, al costat de la catalana, la denominació en llengua de Castella.

Y tercer. A que tenint en compte 'l caràcter popular del Ajuntament y l' interès que lògicament deu tenir en cooperar á la vida de la llengua del poble al que pertany y á qui administra, se decidís que en tots los documents ab que la corporació municipal se dirigi al comú de sos administrats, s' empleen ensembs las llengüas catalana y castellana.

No tractám avuy d' entrar en l' exàmen y discussió que cada una d' aquestas mocions tindrían ben merescuts. Queda aquesta feyna encarregada á l' autor d' elles, qui estàm segurs de que no deixarà de petjar tan important assumto.

Ara com ara, mes nos interessa consignar aquest fet, tant honrós per son autor y tant falaguer per quants estimam á Catalunya, y ficsarnos en sos resultats probables, y mes encara en las observacions á que 'l fet se presta, sobre tot tenint en compte las circumstancies que en son autor concorren.

¿Quina serà la solució que obtindrán dintre de nostre Ajuntament las tres mocions transcritas?

Com se comprén, nostra opinió en aquest punt ha de guiarse per meras suposicions, puix subjectas aquellas al estudi de la Comissió de Gobernació, lo dictámen que aquesta donga dependrà del criteri que dintre d' ella domine, y aquest dictámen, suposat que fos favorable, hauria de passar encara per las baquetas del *vots son trumfos*.

Feta aquesta salvetat, judicant per indicis, y conevida alguna opinió ben important, creyém que l' Ajuntament de Barcelona atendrá las mocions primera y segona y que 's declarará contrari de la tercera.

Es cert que axis la cosa 's quedará ben petita, en sa realitat; pero, no obstant, mes que sia axis, consideram d' importància y de no poca trascendència que l' Ajuntament de la Capitalitat de Catalunya prenga una iniciativa de tant bon sentit regionalista com la que ha de dar satisfacció á la moció primera, y acorde una reforma com la de la moció segona, que sinó altra cosa, repetirà, devant de las altres poblacions de Catalunya, lo profitós exemple que fou la primera en donar la ciutat de Reus.

Mes ja abans hem indicat que la part principal de la importància de tot aquest assumto correspón, á nostre entendre, á las observacions que sugerexen las particulars circumstancies del regidor que presentà les mocions.

Es aquest D. Francesch Carreras y Candi, qui, dedicat á las investigacions històriques y al conreu de la llengua catalana, s' ha guanyat, ab pochs anys, tota una anomenada. Pero no es ara axó lo que 'ns importa. Lo interessant, per nostre punt de vista, es que 'l Sr. Carreras y Candi ha anat al Ajuntament, y figura en la vida política de Barcelona, com á representant y, diguemli capitost, de la joventut conservadora.

Donchs be, la campanya regionalista que en lo comensament de sa carrera política emprén lo Sr. Carreras y Candi ¿es independent del caràcter polítich que ostenta, ó, al revés, forma part del caudal d' ideas ab que la juvenalla del partit liberal-conservador ve á cambiar y á axampliar los motllos en que prengué forma 'l programa del citat partit? Ve á donarli, per instant de propia conservació, un jayent acomodat á las que veuen que han d' esser solucions dominants en la opinió pública de las mes de las regions d' Espanya, imposadas, per lo tant, als partits que aspiren á llur gobernació?

Perque conexém lo talent y 'l caràcter pràctic del Sr. Carreras, y perque, ademés, sabém quelcóm de las sevas opinions políticas, estàm certs de lo segón.

Y axó, com no es difícil de comprender, es per nosaltres los regionalistas, una grossa esperansa.

Creyém que la brutal disciplina que nostres partits imposan, falseja los caràcters mèllor trempats y es dogal de las ideas mes nobles y generoses que llurs adeptes hi aportan. Per axó y per la contradicció constant entre 'ls propòsits y doctrinas del període de propaganda ab los actes del període de governació, som enemichs irreconciliables de tots ells. Pero ab tot, no se 'ns amaga la trascendencia que pot tenir per la propagació y domini de la idea regionalista, que hi haja un partit, dels que tornan en lo poder lo mes doctrinal y robust, que escriga en sa bandera la aspiració regionalista, encara que sia per pura fórmula.

N. VERDAGUER CALLÍS.

PAR NELL

Acaba de baxar al sepulcre, víctima d' una curta malaltia, lo capdill de las revindicacions de las llibertats políticas d' Irlanda, Carles Stewart Parnell, y acaba de morir en un moment oportuniíssim per la causa nacionalista, quan sa presencia sobre la terra irlandesa amenassava ab un gros conflicte, ab una divisió fonda en la agrupació que ell havia creat.

La biografia d' En Parnell se pot dir ben be que es la historia del moviment autonòmic de la desgraciada isla sotmesa á la Inglaterra. Ha mort als quaranta cinc anys, á la flor de la edat, després de prop de setze anys de vida activa y profitosa pera 'l seu país. No era cap notabilitat en l' art oratoria; deya ab claretat y senzillesa lo que volia dir, de manera que sos discursos anavan mes al cap que no pas al cor. Pero si no era un orador de cap d' ala, reunia en sa persona totes las qualitats del capdill polítich: clara percepció dels problemes que las necessitats socials fan naxer en los pobles; criteri clar pera plantejarlos ab tots los datos; independència de caràcter per afrontar las solucions dels matexos; iniciativa poderosa per arbitrar los medis mes adequats al fi; verdader talent organitzador de las forsas ab que podia contarse per arribar al fi que devian proposarse.

Parnell fou diputat als vintinou anys per un districte d' Irlanda; per sa familia era anglés, pero per son cor era irlandés en cos y ànima. Allavors la qüestió política irlandesa no 's tractava á la llum del dia. Arreglada en 1868 la qüestió religiosa, favorablement á la llibertat de las conciencias dels catòlichs irlandeses, lo conflicte entre la Gran Bretanya y la Isla germana havia de presentar un aspecte, si no tan intim com lo religiós, al menys mes terrenal, mes positiu, mes tangible per las capes socials inferiors: l' aspecte social.

Lo problema social se presentava pahorós als estadistes inglesos. Per vicissituds polítiques que fora llach enumerar, la propietat territorial irlandesa en sa major part havia passat á la Corona per la confiscació de bens dels irlandeses lleals á sa desgraciada pátria, y la Corona havia traspasstat aquellas propietats als

lords ó senyors que l' havien ajudat en sa obra de conquesta de la Irlanda: los irlandesos de propietaris passaren á masovers. Pero 'ls nous propietaris eran personas poderosas, que no necessitaven per ells lo boci de pa negre que sos masovers portavan á la boca, y per lo tant, aquells lords no cobravan sa part de fruyts sino quan hi havia bona cullita, may cobravan los arrendaments en metàlich: resultat, que sas propietats d' Irlanda no 'ls hi produïan cap renda.

Mes, la Inglaterra tingué també son període de suppressió dels *mayorazgos*, la lley facilità la transmissió dels bens encallats en mans de la aristocracia, y aquesta, com á ingresa, molt positivista, va desferse en primer terme de sas propietats á Irlanda. Allavors se formaren companyías industrials per explotar lo terren de la Verda Erin y 'ls pobres terratinents irlandeses vegéren aviat que 'ls seus nous lords, atents únicament al negoci, no s' entenien de quexas ni de malas cullitas; volián cobrar ab exactitud los arrendaments.

La brutalitat dels propietaris inglesos tirá 'l carro de la causa irlandesa cap á una pendent altament perillosa: las societats secretas per la defensa dels drets de la Irlanda, s' extengueren per tota la isla y son programa era la supressió del *landlordisme* ó del senyor directe. Y com que no 's veia forma d' arribar á n' aquest resultat per medis pacífichs, tota vegada que en lo Parlament la veu de la Irlanda era débil y ofegada sempre per enormes majorias, s' organisá 'l terror: los empobrits per la explotació inglesa fugíen d' Irlanda cap als Estats Units d' Amèrica, boy amenaçant ab lo puny clós, ó 's quedavan per venjarse. Los crims agraris eran freqüents, y 'l misteri sempre amava á la policia 'ls autors d' aquells atentats.

Al apareixer En Parnell, no ja la Inglaterra, sino la Europa tota quedá admirada de son atreviment; son programa d' acció era la conquesta parlamentaria de la autonomía d' Irlanda; sos principis se condensavan en la frase feniana: Irlanda pels irlandesos. Una agrupació parlamentaria, petita pero ben avinguda, havia d' esser la plana major de la agrupació; una associació general quals socis estiguesssen escampats per tota la Irlanda, havia d' esser l' exèrcit, la massa disposada á la lluya.

¡Y quina lluya fou aquella! La Lliga agraria, auxiliada pels irlandesos d' Amèrica, formava un veritable Estat dintre d' un altre Estat: ab rahó pogueren los inglesos anomenar á n' En Parnell *lo rey sense corona de la Irlanda*. En lo Parlament, conservadors y lliberals vegéren naxer lo grupo irlandés tal volta ab certa commiseració. ¿Qué faria aquella dotzena escassa de revoltosos, perduts entre uns quants centenars d' enemichs d' Irlanda? ¿Qué faria? Donchs, comensaria per alsar la bandera de la legalitat, y ab las lleys á la mà aprofitaría tots los medis per impedir que 's votesssen en lo Parlament lleys contra la seva pátria. Irlanda lliure, Irlanda independent; la nació irlandesa vivint per sí y de lo seu, serían los seus sant y sénya.

La campanya obstrucciónistà, portada per En Parnell dintre del Parlament, fou d' aquelles que may mes s' oblidan y servexen d' exemple. Lo poble anglés, gelós de sas llibertats parlamentàries, se posá malhumorat,

nerviós, irascible; al veure que 'ls irlandeses se'n aprofitavan, y conservadors y lliberals, tots à una acorden restringirlas. Europa sapigué una vegada mes que no es sino un sarcasme l'anomenar isla germana à la Irlanda, com ho fan los inglesos.

La lley fou aprobada pel Parlament anglés y la Irlanda vegé aplicada la terrible lley de coerció. En Parnell allavors, disolta la Lliga agraria, fundá la Lliga nacional, tant poderosa com la anterior y molt mes extensa tota vegada que una important secció la constituhexen las senyoras: son objecte es impedir per tots los medis legals que 'ls terratinents se vejan expulsats de las terras pels propietaris forasters; ningú paga, tothom se dexa donar comiat judicial, resistint tot lo que las lleys permeten; la caxa de la Lliga nacional, ha de servir pera 'ls que són víctimas d'aquest mateix plan de campanya.

Lo govern anglés suprimeix la Lliga nacional irlanresa, pero com que no pot suprimir lo poble irlandés, no hi ha medi d' impedir que una immensa majoría composta d' homens y donas, socoren als que's resisten á abandonar las terras que cultivaren sos pares y sos avis. Entre tant, no s' oferia altre medi d' acabar ab aquella lluya que fenthi intervenir al Papa: s' entaulan negociacions, y 's logra que 'l Romá Pontifice llensi una encíclica al episcopat irlandés, censurant ágreament los crims agraris. L' episcopat y clero irlandés los censuran també, pero 's declaran impotents per deturarlos; á la má del govern anglés està lo impedirlos.

Allavors la prempsa anglesa acusa á n' En Parnell de connivencia ab los assassins irlandeses; las societats secretas fan de las sevas y tots sos actes s' atribuhen al capdill de la causa irlandesa. Mes com que aquellas calumnias no tenian cap fonament, la opinió pública d' Europa no 's commou sisquera. Y 'l president del Consell que allavors era M. Gladstone, convensut á la fi de que pel camí de la forsa no 's va en lloch mes que al estermini de la Irlanda, tracta de tranzigir y tranzigeix en efecte ab En Parnell. Son projecte de lley concedint la autonomía d' Irlanda li costa 'l poder, mercés á la defecció dels radicals; pero 'l partit liberal ha adoptat ja 'l principi de la autonomía d' Irlanda, y com á partit serio que es, no torna enrera.

Irlandeses y lliberals units passan á la oposició, y cada elecció parcial es un triomf per ells. Los conservadors, allavors, veuen clar que es En Parnell l' únic home que 'ls fa nosa, y resolen suprimirlo. A tal objecte no reparan en medis. Lo *Times* de Londres publicá 'l facsímil d' una carta d' En Parnell, y alguns altres documents que proban la complicitat del capdill irlandés ab los autors dels crims agraris. Se nega la autenticitat d' aquesta carta, y 'l diari anglés se compromet á desapareixer del estadi de la prempsa si resultavan falsas las sevas acusacions.

La informació que 's feu ab tal motiu evidenciá la falsetat d' aquells documents; lo seu autor Pigott se suicidá, y 'l *Times* continúa publicantse á pesar de sa prometença.

Pero 'l partit conservador no 's cansava. Veyent que no havia fet efecte aquella calumna contra En Parnell, atacá la seva vida privada. Una causa de divorci s'

entaulá; O'Shea acusá d' adulteri á n' En Parnell, y aquest no 's defensá; al contrari, obtingut lo fallo de separació y divorci, se casá ab la que fou esposa del seu acusador. Aquell escàndol produí lo resultat que 's desitjava. M. Gladstone rebutjà tot tracte ab un home qual conducta privada l'deshonrava, y aconsellá sa separació del capdillatge del partit irlandés.

Son amor propi pogué mes que son amor á Irlanda, y En Parnell resistí á deixar lo seu lloch; se dividí la agrupació irlandesa y la majoría elegí un nou capdill. La lluya entre las dues fraccions era encarnissada, y mes prometía serho en las próximes eleccions generals en que gayre be es segur que triomfará 'l partit liberal y ab ell la causa de la autonomía d' Irlanda.

La mort ha sigut, com hem dit, oportuna avuy: lo gran irlandés ha deixat aquest mon en ocasió en que sa existencia era comprometedora. «Ni quan, alcansat per la mort, hauré sortit d' aquest mon, deya en sos millors temps En Parnell, la lluya no s' acabará pas. Los que combaten noblement al meu costat, quedarán per continuar, porque aquets no haurán cessat d' esser nacionalistas, d' esser independents.»

Grans cartells endolats han sigut fixats en las cantonadas de Dublin ab aquestas significativas paraulas, portant per devant la darrera frase del capdill mort: «Digueu á mos companys y al poble d' Irlanda, que 'ls estimo.»

Com altre Moisés, per sas culpas, ha mort veyent dibuxarse al lluny la terra de Promissió. ¡Tan de bo que la seva herència sia la unió de tot lo poble irlanrés per la reconquesta de la seva autonomía, unió sempre predicada per ell, y en sos darrers temps per ell mateix malmenada, al sacrificar la causa de la pátria á uns amors impudichs!—B.

LA SARDINETA

QUÈNTO FANTÀSTICH

(TRADUÏT DEL PROVENZAL PER N. VERDAGUER)

Me recordo d' aquest quènto per l' ayre ab que 'ns lo contava á la vetlla la bona tia María:

En Jaume, un temps cap de colla pescador, poch aficionat á la feyna, gran amich dels xeflis, marrixayre y jugador, se vegé de sopte á la miseria, per causa dels temporals. No li quedá res, ni barca ni trema.

Prou n' hi havia per plorar si no hagués estat d' aquells toca-bon-tempcs que diuen: «A fe, tant se me 'n dona! vinga 'l que vulga!... jo, me 'n rich.»

Aquell perdulari s' encafurná ab sa muller y sos dos fills dintre una bauma dels roquetars de la Vaqueta á la banda de Carri.

Tota la maynada vivia no mes dels arraplechs de la costa y de petites pesqueras.

Ja feya temps que axó durava. Un dia, lo noy y la noya havíen anat á buscar esqué. Després, per jugar, umplíen d' aigua ab unes petxinetas un clot que hi havia á demunt de la riba, mentres miravan lo sum-setx de las onades.

Vetaqui que s' escaygué un peix petit que 's torçava y anava botant per atenyer l' aigua que 'l havia esco-

pit demunt las rocas. La pobra bestiola pantejava, caligada pel sol cremant.

—Oh! mira la bella sardineta... feren los noys. Pobreta, com gira 'ls ulls! està á punt de fer lo darrer badal! Tots atrafegats la tiraren dins l'ayqua del clot... y tingueren lo pler de véurela al cap d' una mica tota reviscolada.

—Y be, ara que li podrém donar, se preguntaren los bailets?

La sardineta digué axis: «gracias, petits, sense la vostra bona ajuda anava á morir! Feume la mercé de cobrir aquest clot ab algas verdes, axis no tindré tanta calor!... Molt be!... Ara ja podéu agafar vostre pañer, que 'l trobaréu ple de cosas de menjar. No us descuidessem pas de tornar: me cridaréu: Sardineta, ahont estéu? Jo us respondré: dintre 'l clot me trobareu, qué voléu?»

—Ah! no 'n basquegeu; prou que tornaréu! Adeu siau, Sardineta! Gracias.

De bon dematí los noys tornaren tot corrents y criaren: «Sardineta ahont estéu?»

—A dintre 'l clot me trobareu... Qué voléu?

—Venim á veureus.

—Tireume un xich d' ayqua fresqueta!... Ah! molt be. Mos amiguets, vostres pares no us han pas renyat?

—No, Sardineta, 's quedaren parats de tenir tant de menjar. Han dit, si, que vinguessem á veure si podiau tornar á omplirnos las auforjas de bons queviures.

La Sardineta los preguntáu llavors: Cóm es que la vostra gent no son vinguts?

—Oh! es que reposan allá al rassar, sota la pineda.

—Cal que 'ls diguéu que vingan sens falta... Dins vostras auforjas hi trobareu menjar per tot lo dia.

—Gracias, Sardineta... Dirém á nostra gent que vigan. Jo y ma germana vindréu aquí ben d' hora; nos quedaréu un xich mes per fervos companyia! Adeu siau.

La maynada vingué al endemá. Los noys correuguen desseguida á cercar ayqua, y la tiraren dins lo clot, y digueren: Sardineta, ahont estéu?

—A dintre 'l clot me trobareu... Qué voléu?

—Hi ha nostra gent que venen á demanarvos alguna cosa.

—Que vingan á parlarme.

—Som aquí los de ca 'n Jaumet, los pares dels noys, Venim per lo que sabéu. Tenim prou per menjar, voldriam ab que vestirnos de nou. Es que... aném talment nusos y toquéu de peus á terra.

—Tindréu roba, vestits, barret per l' home y pel noy; per la dona y per la noya tendréu gipóns, camisolas, corbatas, mocadors del cap, sabatas per tots.

—Pero, no 'n hi ha pas prou! nos caldría diner ab moneda!...

—Ne tendréu plenas las auforjas!... Y bon profit vos fassa.

L' endemá los noys vinguieren solets.—Sardineta, ahont estéu?

—A dintre 'l clot me trobareu... Qué voléu? Vostra gent son aquí?

—Oh! no, som vinguts ab ma germana. Nostra gent han anat á Marsella.

—Y qué hi han anat á fer á Marsella?

—Han anat á esplatjarse. Nos han dit que feya massa ximple axó de rostirse la pell, puix que 'ns donan tot lo que necessitén.

Nos han encomanat de no oblidarnos de dir que no volian jaure mes dins de la bauma, damunt d' herba seca.

Voldrian tenir sobre la costa, una casa, ab tot lo que cal: un llit per cada un, taula, cadiras, guarda-robas ben provehit, y ademés...

Está bé, digué la Sardineta, tindrán tot lo que demandan. Diréu á la vostra gent que jo també 'ls vull demanar alguna cosal

—Oh! Sardineta, adeu siau...

Quan en Jaumet y la Jaumeta retornaren de passejarse per Marsella, los noys los sortiren al encontre á dirlos que la casa estava á punt, ben provehida de tot, y que la Sardineta volía parlarlos.

Sabéu, fills, que vostra Sardineta comensa de enfadarnos?... Pot ben be donarnos lo que volém sense marejarnos tant sovint... Ja n' hi ha prou que tinguém un xich nostres menesters... Qué voldrá de nosaltres ara?

No obstant, anaren al clot. Los noys passaren endavant.

—Bon dia, Sardineta: á dintre del clot estéu?

—Oh! qué voléu?

—Lo pare y la mare van á venir.

—Petits, vos n' aniréu á jugar ab las petxinetas, deixaunos xarrar tranquilament.

Quan los Jaumets arribaréu: Y bé, de quina manera contéu passar be la vida? los demaná la Sardineta.

—Que vos diré, respón l' home: A dirvos la veritat, no 'm sento pas ab ganas de rependre la barca y l' ofici de pescador... Procuraréu, ab la dona, de passarlo lo millor possible! Be n' hem tratinat prou de ilussions... Volém, si es possible, esplatjarnos y gosar de la vidassa... Qué diantre! Som potentats: per tenir anomenada caldría que la gent diguesen: D. Jaumet y doña Jaumeta tenen cavalls, guapa carroza, y criats per servirlos á totas horas!...

—Ah! digué la Sardineta... res mes que axó?

En Jaumet afegí: De moment, res mes; mes tart, veurém.

Molt be, digué la Sardineta. Trobareu tot axó al arrivar á casa, podéu entornárvosen.

Y se 'n anaren tot bromejant.

—Que depressa ronca la abundancia, pensá la Sardineta.

Los mal-farts no 's recordan ja de quant no tenían cara per senyarse! Qué demanarán mes! Ja tenen rahó: no hi ha res pitjor que un poll ressucitat. Poch pensan ab lo pervenir; ni menos ab sos pobres fills... no, sols pensan ab gosar de la vidassa!...

Los cavalls y la carroza, vistos y admirats pels carers de Marsella, tothom deya: Ab quin orgull aquells Jaumets fan petar las xurriacas!... Quina arrogancia!... Deuen haver descolgat allá á la pineda alguna gerra amagada del temps dels moros!... Deu vulgui que duri!... Perque 'l mon dona voltas...

Aquella vida engorronida durá temps. Lo senyor y la senyora Jaumet anavan d' ayre bon ayre: pero no retornaren á veure la Sardineta benfactora!

Los noys, fes lo temps que volgués, venian á fer companyía á la amigueta de son cor, y li deyan en semps: Vos estimám molt, Sardineta.

—Jo també, mos amichs. —Escolta, digué al noy: estarías content d' anar en un barco?

—Ah! ja ho crech: m' agradaría d' anar á correr los grans mars.

Si axó te plau tant, donchs be, demá portarás una carteta al patró Jan; se t' endurá ab son llahut y te ensenyará lo gran art. Després, mes tart, arrivarás á capitá de gran barco. Cert, com t' ho dich!

Tot axó me fa plaher, Sardineta; pero ma germana s' estaria tota sola, pobretal.

—Estigas tranquil, li diu la Sardineta; la posaré en una bona colocació, aprop de la senyora de Carri, qu' es una de mas amigas. Ta germana serà com de la casa. millor dít, serà com la filla de la senyora.

—Mentre seréus mos petits, cuydaré de vosaltres!

Vetaqui que arriva l' hora de separarse.

Los noys no se'n volían pas anar:—Al menys dexéu que vos coneuguém, després vos dirém adeu siau abans de partir.

Llavors, veuen exir del clot una hermosa dama, que portava un vestit del color de las algas de mar, encrustat de plata brilladora. Son cap era encerclat per una corona de coral, engarlandada ab flors de las mes finas y acoloridas que crexen al bell fons dels avenchs del mar.

Al veure axó, 'ls noys li caygueren al davant, de genolls, per adorarla com s' adoran las divinitats... Pero ella 'ls diu: Axequeuvos; cal adorar solament á Deu, que ha fet lo cel, la terra, los mars y 'l sol y las estrelles... Jo no soch sinó una fada de las onas amargas... Ara me 'n torno á dins de mon palau, que es á dintre la fondaria de las grans aiguas. Y 'ls besá en lo front.

Los noys se posaren á plorar: Llavors, no us veuréus may mes, hermosa fada?

—Sí, me reveuréu si sou bons minyons y ben obedicents á vostres amos. Me faréu venir á vostres pares altra vegada. No 'ls diréu pas qui soch, ni menys axó que heu vist. Cal que ningú ho sápigal!

—Oh! Sardineta, adeu siau! Serém bons minyons, vos ho prometéu!

La fada montá á sobre d' una onada que la portá, tot bressantla, á damunt del llom d' un dofí que per allá cabriolejava esperantla.

Los noys, veyen que s' allunyava, li enviaren petons ab sas manetas, fins que la perderen de vista.

Lo senyor Jaumet y sa senyora, en axó, manaren arreglar la carrossa, cotxer davant y criat al darrera. Repatellats en los tous coixins, se feren conduhir cap al clot. Figureuvos. Tenian tantas cosas importants per demanar!

—Som ací, digueren!

Una veu estranya respongué:—Enrahonéu depressa, que tinch feynal!

—Som vinguts per parlar á la Sardineta; tenim encara una pila de cosas per demanarli.

—Jo 'n cuydaré per comptes d' ella; diguéu!

—Donchs be, 'ns sembla que podriam, en nostra encontra, manar com á senyors en aquells poblatos establets dins la comarca, fins per allá 'ls Alpinets.

—Res mes? digué la veu misteriosa.

—Tampoch seria cap mal que 'ns anomenassen lo senyor Comte y la senyora Comtesa de Provenza y d' altres llochs dels encontorns cap á la banda dels Alps, vers Forcalquier!

—Oh! oh! axó ja passa de ralla! digué la veu tota ensombrida. Encara com no demanéu també esser l' emperador y la emperatriu d' Arles! No 'n passéu cuydado.—Oh, vagamundassos! Merexeríau que vos fessin la brama.

No sou pas dignes del benestar que se vos doná per la mediació de vostres fills ignocents.

Y vetaqui que tot plegat, exí del clot, esbufegant com una rebufada de vent terral, un pop becarut y espantós que 'ls fixá sos ulls verdosos, grossos com dos cércols de bota.

Los Jaumets quedaren estemordits de por, no gosavan pas dir que l' ànima era seva!

Sa hermosa carrossa fou convertida en banasta, los dos criats, en grossos cranchs, y 'ls cavalls, en altres bestiassas, ficantse tots dins la mar.

Llavoras, lo pop monstruós allargá vers los Jaumets sos brassos llargaruts, doblegadissos com una tralla, y 's posá á fuetejarlos y mes fuetejarlos, y 'ls trasmudá de tal manera ab la seva mirada ficsa y ab son brassajar, que per fi 's trobaren convertits: l' home, en porch, y la dona, en truja! Lo pop monstruós los empaytá fins als boschs de la montanya, ahont passaren los dias y las nits com porchs malalts!

Quinze anys després, lo noy torná de seguir los mars, vestit de capitá de barco. Encara no desembarcá aná á veure á sa germana, que era una hermosa damisela del castell. Quan s' hagueren abrassat, vetaqui que, agafantse de las mans, se 'n anaren envers lo clot de la riba.

—Sardineta, petita Sardineta, ahont sou?

Al moment, ab son vestit del color de las algas del mar, encrustat de plata, lo cap encercolat de coral y de flors, las mes exquisidas que crexen al bell fons de las grans aiguas, la hermosa fada aparegué encisadora.

Llavors, digué al noy:—Que guapo t' has fet, senyor capitá de barco!

Y vos, també, bellissima damisela del castell. Dexume que vos mire.

Després los petonejá. Ah! cóm heu estat, bons minyons, de no oblidar á la petita Sardineta?

Pero ja caich ab lo que voléu demanarme. No es cert? Voldriau veure á vostres pares?

—Oh!... Sardineta...

—Donchs, be, dexeume fer! No us espantéu de lo que anéu á veure!

Llavors la fada feu un signe vers la mar.

Al acte, n' exí 'l pop monstruós que havia encantat als Jaumets!

La fada li digué ab ayre de sobiranía:—Ja 't recordas de lo que feres, fan quinze anys, per obehirmé?... Ara ho desfarás; ficsa los dos ulls verdosos en las dos bestiás que conexes; brassaja fins y á tant que sian desencantadas, y que tornen á ser personas!... Au!

Al cap d' una estona de xerradissa amistosa ab lo capitá y la damisela del castell, tots los adeus acabats, la fada feu una altra senyal en direcció del mar, y 'n

sortiren las dues bestiassas, lligadas á la banasta, ab los cranchs, cotxer pel davant y criat pel darrera!

Allá mateix, y al acte, 'n feu la fada un bell carruatje de burgés. Los noys hi pujaren ab sos pares que tornavan de la montanya.

Tres dias seguits se celebraren dins de la casa grans festas d' alegría.

Lo capitá va estrenar un hermós barco. En la proa hi havia la fada ab son llarch vestit y sa corona, y grabat ab lletras d' or, en la popa, 'l nom de Sardineta!

Y en lo nou viatge se 'n dugué los seus pares cap á las Indias. Y casá á sa germana en lo pays de las perlas finas, ab un princep que s' havia fet son amich.

Y parlavan llargament de la petita Sardineta, hermosa fada de las onas amargas.

JOAN BRUNET.

CATALUNYA AVUY

Poesía llegida en lo Teatre Principal de Arenys de Mar, en la funció que 's celebrá á fi de arreplegar almoynes per Consuegra y Almería.

De per tot irán consols
á Almería y á Consuegra;
si la desgracia fou gran,
la caritat será inmensa;
mes ningú ho fará ab tant cor,
ab mes fé ni ab mans tant plenes
com la nostra Catalunya,
la mare de les grandeses
la que al cim de son calvari,
bofetejada y malmesa,
encara sab dir al mon:
—Tinch un cel per cada pena!—

Catalunya, Catalunya,
quín orgull pe 'ls qu' en tu creuhen,
pe 'ls que 't tením devoció
ben arrelada y sencera!
Sempre tú vas al devant
de tota obra de noblesa,
sempre ets tú la que te imposas,
sempre ets tú la que arreplegas
benedicçions de tothom
y llorers de tota mena!
Tu has vist que á uns germans teus,
los ha soportat la miseria,
que un diluvi esgarrifós
ha fet malbé camps y fexes
que 'ls casals s' han arrunat,
que ha fet la Mort grossa feyna;
y tú, Catalunya, tú,
oblidant fortes ofenses,
ab tot y que Puigercós
te eridava:—vénjam! vénjam!—
allá has corregut volant,
á aquell cantó de Castella,
pera mostrar qu' en tot temps
la caritat te fá crexe,
que á abnegació ningú 't guanya,
que ab trono ó sense tú regnas!

Y puix l' exemple 'l veyém
com la llum que ara 'ns reflecta,
¡catalans de Arenys de Mar,
fills de la costa mes bella,
fem un esfors generós
per Almería y Consuegra!

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

Canet de Mar 8 Octubre 1891.

REVISTA DRAMÁTICA

Teatre Catalá (Novetats)

La Tía Tecleta ó una dona ressentida.

Aquest es lo títol que 'l Sr. Pin y Soler ha donat á la seva darrera producció dramática.

Fins are havíam conègut dit senyor com á novelista y com á autor de comedias séries; desde que hem vist la «Tía Tecleta» hem fet conexensa ab un autor cómich.

Al mostrarnos lo Sr. Pin aquesta nova fasse del seu talent ha estat tan acertat com las altres vegadas? lo públich li ha dit que no, massa secament, pero li ha dit.

Si la *claque* que la nit del estreno hi havia escampada pel Teatre de Novetats no s' hagués empenyat ab las sevas impertinencias á desmentirho, lo públich hauria estat mes generós ab la obra y mes deferent ab l' autor (l' un te simpatías y l' altre te qualitats) pero la Empresa ja havia enviat los anuncis per l' endemà, dihent *la aplaudidíssima comedia y calia applaudirla*; mes lo públich que no vol imposicions, s' hi resistí, callá y vencé. La fredor y lo silenci d' una majoría, pogueren mes que lo soroll y l' entusiasme forsat d' uns quants.

Quí tenia rahó? En absolut ningú. Certament que la obra del Sr. Pin no es d' empenta, prou madurada, ni pretenciosa per esperarne un èxit ruidós, pero es una obra discreta, treballada ab cert carinyo, sentida en alguns fragments, que respira bon humor y que á haberse desenrotllat sobre un tema mes ben triat ó pensat hauria sigut entretinguda. A aixó, á entretenir es á lo que poden aspirar las obras que pertenexen de plé al género cómich; lo que es que las unas ho logran mes que las altres, segons sia l' argument, la acció, la pintura dels tipos, la gracia dels personatges, la veritat de las escenas, lo diálech, lo llenguatge, la interpretació, etc.

Per nosaltres los defectes capitals de la «Tía Tecleta» son que apenas hi ha argument, que la acció no interessa poch ni gens y que la interpretació fou... diuemho... desastrosa. Una Tía ficada en sagristías y molt puntillosa, viu ab una neboda y la vol casar ab un pobre sastret de Tarragona (l' acció passa en dita ciutat) mentres ella está enamorada clandestinament, y es corresposta, per un cosí militar, ausent. La trama consisteix en fer passar temps á la Tía, que 's ressentix y agravia de tothom per qualsevol cosa, ab rahons de mal pagador; y al públich ab incidents y mes incidents, uns gastats, altres nous, fins á la arrivada del cosinet que ab quatre festas y manyagarías convens á la Tieta y dona lo consentiment per la boda. Aixó forneix material per una pessa, pero no per una comedia

en tres actes, que lo mateix podría tenirne cinch y mes, afeгинthi incidents que retardessen la solució.

Ademés com aquesta no interessa prou, lo camí d' arribarhi's fa pesat, tan mes quant los actors van tantejant lo terreno per no possehir lo paper. En las obras dramáticas que no son afectistas é hi dominan las mitjas tintas, com la que are 'ns ocupa, es precis que 'ls actors detallin molt, brodin, sino no passan, perque 'l públich no las aprecia. Per desgracia nostres artistas están poch avesats al tracte de las finuras y delicadesas escénicas, y aixó compromet l' èxit de las obras quins mérits principals son fills de la observació, del sentiment y de la expressió que hi donan autor y actors.

Si la obra d' en Pin coixeja fort per lo que acabém de dir, te altres organismes que funcionan be y fins algun que pot recomanarse com a modelo. Lo tipo de la protagonista es observat y lo que resulta mes just. L' autor l' ha treballat y s' hi ha entretingut. Los demás son apuntes, y com a tals presos á la lleugera y algun fins acaricaturat. Las escenas en general son mogudas, y n' hi ha que las hem presenciat y viscut mes d' una vegada, pero lo Sr. Pin s' ha distret y ha portat també á las taules escenas y conversas, tretas de la vida si 's vol, pero que no diuhen res. Per naturalista *enrage* que 's siga, may deuhen portarse al teatre escenas reals que no interessin ni moguin al espectador. Si lo temps es or, en lo teatre es or fi, y no cal perdre un minut. Tot lo que es passar temps y entorpir lo curs de la acció dramática, hi sobra.

Lo diálech acusa la erudició y *esprit* del Sr. Pin, y es animat; lo llenguatge, corrent, senzill y apropiat á cada personatge. La nota cómica se troba en tots dos, pero principalment en las situacions, que si be no son sempre novas, sempre resultan.

Lo primer acte per ser lo mes mogut, lo mes natural y en una paraula per passarhi alguna cosa agradá y l' autor se vegé obligat á rebre personalment los aplausos del públich. En lo segon, ab tot y haverhi una situació essencialment cómica, anà refredantse l' atenció y to tercer la trobá fresa; y axis hauria acabat á no ser la última escena, la mes genial y nova de la obra, en que apareix lo così (boceto vigorós d' un tipo, d' un carácter) y promou lo desenllás, que meresqué alguns aplausos.

En resum lo públich rigué, lo públich aplaudí, lo públich callá y fins tingué moments de impaciència, lo que vol dir que 'n la obra del Sr. Pin hi ha barreja de bo y dolent. Dissimulins la franquesa. Tota la gent corredora un dia ó altre ensopega: lo Sr. Pin te prou talent per conexen los motius, ferhi atenció y evitarlos.

Teatro Català (Romea).

L' Agulla.

De las duas obras dramáticas que 'l plorat Mestre en Francesch Pelay y Briz llegó al seu amich en Frederich Soler, perque las corregtis y posés en escena, després de la seva mort, ja n' hi ha una que perteneix al domini públich. Desde 'l dilluns passat, que s' estrená, disfrutém de la segona part de la herència literaria d' en Briz. La primera fou lo poema «Cap de ferro»; la segona ha estat «L' Agulla» drama en tres actes y en vers.

Un públich nombrós y triat omplí lo Teatre Romea, tan, creyém, per pagar un tribut á la memoria del autor, com per la curiositat, millor ansietat, que tenia de conixer un altre de las seves obres póstumas. Y á dir veritat, ne sortí content.

No es que la obra dramática com á tal valga molt, (rancieja bastant) pero te un argument que interessa, varias situacions de gran efecte, alguns personatges simpàtichs, passions violentas, bastant embolicadas y moviment escénich y uns versos deliciosos. Si avuy ab aquests elements s' ha obtingut un èxit, deu anys enrera, que 'ls gustos eran mes verges y per lo tant mes impressionables, la obra hauria fet tró y dels grossos.

Un bon rector de poble que passa dels vuitanta, viu ab sa neboda Rosa. Aquesta estima ab passió á Manuel, viudo d' una seva gernana. Marcel, marino y parent, que cova y alimenta son amor per Rosa fa molt temps, arriba després de llarga ausència y sab qu' es promesa. Manuel qu' es un temperament fogós, carácter irascible y un boig d' amor, sospita de la noya per uns versos que l' hi havia dedicat lo marino y ha trobat. Los gelos comensan á minarlo, l' emborratxan y 'l dominan fins al punt de disamar, insultar després y desafiar finalment, ab Marcel. Aquest, home serio y reflexiu, convensut que la Rosa no es per ell, desarma al seu contrincant en la brega, y li perdona la vida perque 's casen y sian felissos. Llavoras, quan no existeix dificultat, apparent, que s' hi opose: l' oncle capellá y lo Sr. Bisbe que 's troba allí, de pastoral visita, s' hi oposan resoltament, per possehir lo secret de que Manuel assassinà sa muller. Ell se defensa del càrrec, ab llealtat, dihent que sa esposa li fou infiel y que ella mateixa l' hi procurà l' arma homicida, l' agulla, y l' hi accompanyá la mà fins á enfonzarla en son propi cor. Quan Rosa ha sentit que 'l seu futur espòs es lo botxí de sa germana, lo rebutja, l' amor se torna odi, y busca y troba consol en brassos de Marcel. En Manuel empés per lo remordiment que se li desperta sobtadament, tracta d' expiar lo crim, embarcantse, mes l' amor voleànic, inverossímil, que sent per Rosa, 'l deté; la separació l' espanta, prefereix morir; se clava la mateixa agulla que ferí sa esposa, demana perdó, y mor.

Aixó de tot lo que passa en la obra es lo mes granat: altres incidents y escenas y personatges arrodonexen l' acció, pero ja es prou lo dit per ferse càrrec de la lluita, del xoch de sentiments, dels cambis de situació que hi ha y en consecuència del efecte romàntich, llampant, completament teatral que fan.

Lo protagonista pot existir, pero es lo tipo menos humà de la obra, sembla que haja rebut algunes inyeccions de la sanch que portan los protagonistas de l' Echegaray. En cambi lo del rectó es tot veritat y ben be casa, lo mateix que 'ls del criat y la majordoma, que 's mouhen en segon terme. Los perills de portar sotanás á la escena y ferlas intervenir en un drama amorós, los ha salvat l' autor, home creyent, ab gran fortuna.

De escenas n' hi ha algunas de ben portadas, otras completament convencionals, essent la mes pintoresca, la de la arribada del Bisbe en lo segon acte. Alguna

sobra del tot, com la final per exemple, en que lo cambi repentí de Rosa casantse ab lo marino y la mort de Manuel no's justifican. No hi havia necessitat de casarse ni de morir, per solucionar lo conflicte.

Lo que sobran també son parlaments, llargas tiradas de versos, de las que cal mencionar per lo notables la relació del desafio, la del crim y la que esplica la vida que fa l' rector.

Sort que tots aquets y los demás son dignes d' en Briz, ab lo que está dit que lo valor literari del drama es escepcional.

Ni un vers forsat en tota la producció, molta abundó de imatges y pensaments qu' esperém llegir per recreárnoshi y de tant en tant alguna volada lírica (impropia de la escena) pero molt natural en l' autor de «la Cansó del Mestre Jan».

Acabém; la obra ha sigut presentada ab una propietat desusada en nostres teatres y ensajada ab tota conciencia sense faltarhi un detall. En la execució sobresortiren la Sra. Monner y Srs. Capdevila, Borrás y Soler. Lo Sr. Riutort domina l' paper y te moments felissons, pero ha de evitar las precipitacions que fa, apostà, al final d' una relació, com pidolant un aplauso á las alturas.

Rebin lo nostre, la Empresa y tots los que han intervingut y pres part en la representació de «L' Aguilla», ja que han lliurat una batalla y han obtingut una victoria per un que, al Cel sia.

J. C. y R.

MOVIMENT REGIONALISTA

S' ha publicat lo cartell dels Jochs Florals de Basconia que, com de costum, se celebrarán enguany á San Sebastián. Aquest Certámen conté las seccions següents: literaria, musical y pictòrica.

La secció literaria conté dotze números ó premis, oferts á treballs escrits exclusivament en basch ó en qualsevol altre de sos dialectes.

Lo programa es complert, haventnos cridat la atenció un de sos números, consistent en sis premis (estotxos de dibux ó be objectes per l' estil), per altres tants noys de 10 á 15 anys d' edat, que millor llegescan y escrigan en basch per espay d' un quart d' hora.

L' esperit altament patriotich que tot lo programa respira, es digne de tot elogi, y no podém de menos que tributar nostre sincer aplaudiment al consistori euskar.

«No podrían algunas associacions catalanas que celebren certámens aprofitar aquesta idea de premiar la lectura y escriptura del catalá, en los noys que encara van á las escolas primarias? Es una manera molt práctica, á nostre parer, de fomentar lo conreu de nostre idioma nacional.

Lo dissapte de l' altra setmana se celebrá en l' Ateneo de Tarragona, una gran vetllada literaria-musical, en la que prengueren part los poetas D. Víctor Balaguer, D. Pere Antoni Torres y D. Eduard Toda, y ls músichs senyors Pedrell, Amigó, Martínez, etc. La part

principal d' aquesta vetllada la ompliren la lectura de fragments de la trilogía del Sr. Balaguer, *Los Pirineus*, y la execució de trossos escullits de la música que per aquesta obra te composta l' eminent mestre Pedrell. L' entusiasme dels tarragonins, per aquesta festa catalana, probá quant falsament se creu que Tarragona no simpatisa ab lo moviment regionalista catalá.

La campanya brillantment comensada per D. Joan Sardá, ab l' article que en nostre número anterior insertarem, contra l' jou de servitud ab que las corporacions madrilenyas endogalan los monuments de nostre art regional, han vingut á pendrehi part casi tots los periódichs de Catalunya, y molt especialment *Lo Diario de Barcelona*, qui en sa edició del passat diumenge combat l' afany de centralizar que revela la vinguda dels tres comissionats per la Academia de Sant Fernando de Madrid.

En lo nombre 27 de nostre excellent company de Provenza, *L' Aioli*, hem llegit un article que porta al peu la firma de 'n Mistral, en que s' fan elogis de «Los Pirineus», trilogía de D. Víctor Balaguer, y s' parla enciasticamente d' aquest poeta catalá, fins com á escriptor en llengua provenzal.

Reseña *La Pátria*, de Méich, una festa de carácter ben catalá, á la que si s' felicita aquell periódich d' haver assistit, nosaltres aplaudim de cor, perque canta ben alt lo sentiment de pátria que acoba á aquells germans nostres, al festejar l' aniversari de la Verge de Montserrat, á faysó catalanesca de veras. Seguidament á la festa del Teatre Orri, armaren un banquet ab programa clàssich d' una festa major de nostra terra, com es de veurer per lo següent menú:

«Colla catalana.»—Plats: Escudella de Pagés.—Arros ab butifarra.—Caragols ab aioli.—Bacallá ab patatas.—Estofat á la catalana.—Butifarras á la graella.—Peix ab such.—Pollastre rostit.—Pressechs.—Raims.—Pomas.—Panallets.—Tortell.

Es de notar la circunstancia de lluhir tots los entaulats, la barretina. També s' pronunciaren brindis en sentit regionalista. Es gust de veure com nostres germans de fora gosan en retrauar y donar á conixer las costums de nostre poble, mentres los d' aquí 'ns modernisém á la madrilenya, donantnos vergonya no ja de menjar, sinó fins de parlar al us de casa nostra.

LO DE REUS

Força y enèrgica campanya está efectuantse á Reus, contra l' caciquisme que, com taca d' oli, s' es esparamat d' un quant temps á aquesta part, per totas las regions y comarcas d' Espanya, y que, obeyint com mansa ovella, las ordres dels polítichs centralisadors, impideix y es una rémora pel desenrotollo de la prosperitat pátria.

Per sort s' han trobat, los vividors de la política y del favoritisme, davant d' uns ciutadans dignes y honrats que senten verdadera idolatria per la bona marxa y administració dels interessos comunals y davant d'

una agrupació, que porta en sa bandera, y en primer terme, la afirmació de la autonomia regional y municipal, dels regionalistas que han procurat fer obrir los ulls á tots aquells de sos conciutadans que enterbolits los tenian; per mòstrársoli de la manera que's portava sos representants, y de la manera com algun *cacique*, ben poch escrupulós per cert, disposava dels càrrecs administratius, y se permetia fer lo que las atribucions no li marcavan, á fi y efecte de desterrar de sa ciutat tots exos elements de discordia, estranys y exòtics que hi volen viurer ab la esquina dreta.

La important qüestió que ha motivat la excitació del poble, en massa, de Reus, ha estat la següent:

De real orde nombraren los conservadors, alcalde, a D. Joan Muñoz, persona digna y conexedora de las necessitats de la ciutat, encara que afiliada al partit conservador, y que per sa enteresa de caràcter, no volgué segurament esser cómplice de las inmoralitats de sos companys polítichs, de dintre l' Ajuntament, arribant fins al punt de presentar la dimissió; decisió que en veritat fou sentida per tots los reusenchs, sense distinció de partit y secta política; en son lloc fou nombrat, igualment per real orde, lo Sr. Prius, persona gens ben conceptuada per sos conciutadans.

En la sessió que celebrá la corporació municipal per donar posessió á dit senyor de son càrrec, feu aqueix tota classe de ilegalitats, arribant fins á sospéndrerla, apoyantse en lo següent racionament: «Senyors, digué jo estich en aqueix lloc en virtut d' aquesta real orde, y per lo tant puch, tal com ho faig, sospender la sessió.» No cal dir que tots los regidors protestaren, y especialment ho feu, ab molta energia, nostre benvolgut amich y company, En Pau Font y de Rubinat, sindich del Ajuntament.

Y ara ve una altra prova del caràcter del nou y flamant alcalde.

Entre mitx dels grups que's formaren, comentant l' acte despòtic del Alcalde, un ni havia en que's trobava dit senyor ab los de la seva conxorxa, qui ab veu alta digué que escupiria á la cara dels que escriuen *Lo Somatent*, quin diari ha sostingut, desde l' primer moment, digna campanya contra las ilegalitats comesas per l' Alcalde, que cap simpatia te entre sos conciutadans; al sentir las anteriors paraulas lo senyor Sedó, redactor de *Lo Somatent*, las contestá degudament, y donant nova prova del molt criteri que posseix l' actual president del Ajuntament, feu agafar al Sr. Sedó, donantli llibertat després de pocas horas.

Tal procedir fou rebut ab molta indignació per part del poble, qui doná una solemne xiulada al Alcalde quan sortí, y tributá una espontànea y franca ovació al Sr. Sedó, per lo que'l felicitém, igual que á nostre colega *Lo Somatent*, per la valenta campanya que ve sostenint.

No tenint cap simpatia en la població l' actual Alcalde de Reus, es del tot precis que ocupe eix lloc altra persona, que á mes d' esser volguda per sos conciutadans, tinga criteri y sàpiga desempenyar son comés; si axis no's fa, si no's posa remey ben eficás á la gran etzegallada comesa pels conservadors, tothom qui coneix al poble reusench, está conforme, en que successos sempre desagradables, á pesar de informar-

los una causa justa, poden esdevenir en una població.—P. C.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Nostre estimat amich y suscriptor D. Alfons Vallmitjana Abarca, fill del distingit escultor del mateix nom, ha entrat de novici en la comunitat de monjos benedictins que guarda l' santuari de la Patrona de Catalunya.

Los periódichs de Vich se queixan de la sequedad que hi ha en aquella plana y que fa temer que no's podrá fer la sembra del blat en las degudas condicions, al arribar los próxims días de Sant Lluch, dels que no's pot passar segons lo refrá:

Per Sant Lluch, moll ó axut.

Ab motiu d' haverse de provehir l' arquebisbat de Valladolid, ha corregut per la prempsa la notícia de que á aquella archidiócessis hi tornaria l' arquebisbe de Sevilla, passant á la sede andaluza l' actual bisbe de Barcelona, á qui sotstituiria l' Excm. Morgades. No sabém lo que hi haurá de veritat en aytal combinació, pero si sabém de cert que aquesta sola notícia deu haver consternat als habitants de la diócessis vigatana, per qui la sortida de son admirable bisbe fora una gran calamitat.

La Associació Musical celebrá en lo Palau de Ciencias, lo diumenje últim, un concert notabilíssim tant per lo selecte del programa, com per l' altura en que's colocaren los artistas executants; per lo que no es d' estranyar que l' públich s' entussiasmés fins á lo extraordinari. Se distingiren la senyoreta Pérez en l' art del cant y la senyoreta Toutain en l' harpa. També se doná á conèixer una pessa de l' autor catalá Kaisser titulada «Clar de lluna» inspirada en bellissims motius populars, escrita per oboe é instruments de corda; degué repetirse y á instancia de la concurrencia verament complaguda se vegé obligat á dirigirla son propi autor.

De resultas de la funció que ressenyám, s' ha fet desitx unánime de la prempsa, dels intel·ligents y *dilettanti* la creació en aquesta capital d' una Societat de concerts. Aplaudim la idea.

La mort de D. Félix Maciá y Bonaplata omplí de condol á tots los habitants de la Cerdanya, puix en aquella terra era molt apreciat lo difunt. L' acte de trasladar sos restos desde nostra ciutat á Puigcerdá, fou una verdadera manifestació de lo molt que se'l volia. Al passar lo féretre per las estacions de tot lo trajecte, tots los empleats formaren parada d' honor y's dipositaron sobre d' ell nombrosas coronas, ensembs que rebia la familia del ilustre difunt lo pésam mes sentit.

Arribat á Puigcerdá, totes las autoritats sortiren á rebre la fúnebre comitiva, y l' poble en massa, esperant l' acte de l' enterro, que fou una altra prova d' afecte per la gentada que hi assistí, y per las coronas que's dipositaren sobre la tomba que ha de guardar

los restos del que en vida fou alcalde de nostra ciutat.
(A. G. S.)

Dimars de la setmana passada sortí de nostre port lo vapor «San Agustín», conduint á bordo 24 germanas de la Caritat de Santa Agna, que s' dirigexen á la Isla de la Providencia en lo estany de Macaraibo (Venezuela), per posarse al cuidado del Hospital de leprosos allá estableert. D' aquestas heroínas que per amor á Deu van á cercar una mort prompta y segura cuidant á germans nòstres que patexen aquella horrorosa maliàtia, n' hi ha un bon nombre que son catalanas.

Llegím en nostre colega *l' Diario de Lérida*:

«La Junta de defensa dels interessos econòmichs de la província de Lleida, celebrá l' dia 11 del corrent una sessió, en la que s' doná compte d' una carta del senyor marqués de Villa Antonia, en la que ofereix aquest distingit general son concurs y apoyo á favor del Noguera-Pallaresa; manifestant que novament conferenciará ab lo ministre de la Guerra, y fará vâldrer tota sa influència, secundant las peticions dels Diputats y Senadors y de totes las comissions que dintre poch temps anirán á Madrid.

S' acordá ademés que, en consideració á las comunicacions rebudas dels senyors representants de la província en las Corts, en que anuncian que l' ministre de Foment presentarà al consell de ministres en lo primer consell que tindrà lloch, lo projecte del ferrocarril per la resolució definitiva, y atenent á que s' deu nombrar una ponència que donarà dictamen, aplassar la sortida de las comissions per Madrid, fins que cumplerta aquella tramitació, puga coincidir la anada de las matexas á la capital d' Espanya ab la prompta resolució del expedient, comunicancho axis á totes las corporacions invitadas á nombrar comissions, á fi de que pugan procedir á la designació de las matexas, y esperin lo dia en que s' creurá oportuna sa sortida envers Madrid, lo que s' avisará telegràficament dintre breus días.

Segons notícias que s' han rebut de totes las comarcas vinateres de Catalunya, s' ha acabat la operació de la brema podentse asegurar com terme general que si la cullita no ha passat de mitjana, ha superat en cantitat y calitat á lo que s' esperansava.

Los frets y pedregadas havian fet molt mal; la filoxera ho havia clapejat tot. Diguém, donchs, Deu n' hi dó, y que no n' vingan de pitjors.

La setmana passada morí repentinament en questa ciutat D. Vicens de Romero, persona que gosava de la estima y relació de la bona societat barcelonina. Encara que no era català, havia representat en las Corts lo districte de Gracia, y ho havia fet millor de lo que ho fan molts catalans, puix sempre havia yetllat per los interessos y necessitats del pays y havia sigut un ferm defensor de la causa proteccionista. Axó li havia obert las portes de moltes associacions y li havia procurat amichs de debó y simpatías generals. Unas y altres se dolen de sa pérdua, tant mes sensible quant, per lo soptada, ni familia ni amichs se n' temian. R. I. P.

S' ha firmat en lo palau episcopal d' questa ciutat,

devant lo notari don Francesch Maspons y entre l' Pare Abat y l' director de Societat constructora don Romà Macaya y Gibert, la escriptura de cessió dels terrenos pertenexents al monestir de Montserrat, per los que te d' atravesar lo camí de ferro de cremallera actualment en construcció.

Dits terrenos han sigut gratuitament cedits per lo Pare Abat.

En lo plà d' Urgell continúan las feynas agrícolas per la recollecció dels rahims; lo blanch te molta estima y es per lo tant molt buscat.

Lo govern francés, accedint á lo solicitat per la Companyia dels ferrocarrils de Tarragona á Barcelona y Fransa, ha acordat prorrogar fins lo dia 31 de Janer vinent, las tarifas de entrada pels vins á Fransa.

Traduhim del *Diario de Tarragona*:

«Després d' alguns dias de haver estat en questa ciutat, ha sortit envers Roma l' Rvnt. Pare Donadio.

L' objecte de sa vinguda, ha estat per instar la incoació del procés apostòlic que tindrà lloch davant lo tribunal, designat *ad hoc* y del que 'n forman part lo M. I. Sr. D. Jaume Dachs, jutge metropolità, com á president; los Capitulars Srs. Vidal, Sala, Corominas y Sanuy com á jutges; com á promotor y subpromotor don Simon Rocafort; com á vice-postulador, lo Sr. Dalmau, catedràtic del Seminari; com actuaris, los Srs. Aladrue, y Fábrega, de Valls; com á censor don Joseph Llordarchs.

Dit tribunal feu lo jurament que s' requereix, devant S. E. Ilma. lo Sr. Arquebisbe, en la capella de son palau, y doná fé del acte l' notari metropolità don Bonaventura Punyed Bofarull.»

Segons notícias, sembla hi ha probabilitats de que pugan prompte comensarre las obras per obrir lo túnel de Campana, entre Jaca y la frontera.

No obstant del que han dit alguns periódichs de Barcelona, y de Manresa, continua en dita ciutat la vaga dels obrers de las dues fàbricas de sombreros que allí existexen; sols hi treballan alguns aprenents.

La setmana passada arribá en lo tren de Fransa l' Ilustríssim senyor Arquebisbe de Caracas, doctor don Crispulo Uzcátegui, acompañat de son secretari particular doctor Arteaga, canonje d' aquella Metropolitana. Sa Ilustríssima se proposa visitar lo monestir de Montserrat.

En los passats mesos de Juliol, Agost y Setembre, se calcula que han visitat lo Monestir de Montserrat unas 79,000 personas.

Desde la setmana passada y sense que se'n hajen explicat los motius, han quedat paralizadas las obras del ferrocarril de Sant Feliu de Guixols á Girona.

Diuen de Lleida que ls negocis de grans están completament paralitzats en aquella plassa.

De *l' Oloti*:

«Lo dia 17 vigilia de las tan renombradas fíras de

Sant Lluch, deu arrivar à nostre vila nostre benvolgut Diputat à Corts Excm. Sr. Marqués d' Aguilar.

Tenim entés que á sa vinguda s' obrirán los fonaments de la gran casa-torre que te projectat construir en aquesta població.»

Escríuen de Tarrós, referent á la inundació de que ja 'n tenen notícia nostres lectors:

Los efectes d' aquella s' han empitjorat per una nova avinguda que ha acabat de arruinar als vehins d' aquella desgraciada població.

La majoria de las casas, han tingut que esser apuntaladas, per evitar lo seu enderrocamet; tots los grans, los rahims qual recollecio se comensava, tot ha sigut arrastrat per la corrent á gran distancia.

L' aigua filtrant per lo sol de la iglesia, ha espallat los fonaments del altar major que amenassa ruïna; lo cimentiri ha sigut també inundat, y las terras s' han fortament remogut.

Nostre amich l' escriptor, D. Víctor Brossa y Sangermán, ha tingut la desgracia de pàdrer son estimat y molt apreciable germá D. Jaume. De tot cor nos asso ciem al seu dol y al de sa familia.

Al tornar á circular bitllets falsos de cinquanta pesetas, emissió primer Octubre de 1886 per varis punts d' Espanya, recordém á nostres lectors las diferencias essencials que 'ls distingesen dels llegítims y que 's veuhens mes aviat, que son: La estampació de tot lo davant es molt borrosa especialment en lo busto de Goya, neta y vigorosa; los transparents son defectuosos y fàcilment se veu que estan obtinguts per medi de pressió, mentres que 'ls llegítims estan conseguits en la part de paper; la cinta està sobreposada, essent axis que 'ls llegítims la portan intercalada en la matexa massa de paper, los bitllets son dos milímetres més petits d' ample y un d' alt que 'ls llegítims, los números en los falsos son de different tipo que en los llegítims, y per últim, al derrera dels falsos s' hi notan imperfeccions en la impresió.

CRÓNICA RELIGIOSA

Tota la premsa europea, tan la catòlica com la liberal, ha seguit ocupantse estos días dels desagradables successos ocorreguts á Roma lo dia 2 de Octubre. Tothom està contexte en que exos fets senyalaran una nova fase de la qüestió romana.

Alguna llum s' ha fet sobre 'l particular, y segons las explicacions dadas per lo corresponsal de un diari liberal de Turin, los desordes del dia 2 contra 'ls peregrins, foren un cop preparat y ordenat per las societats secretas. Las lògias que fins ara *dexavan fer*, y seguian la tèctica gubernamental de permetre las peregrinacions, no sols pels aeventatges materials que 'n reporta l' Italia, sino per fer veure que 'l Papa era lliure, ara s' han alarmat al veure la grandiosa manifestació de la *Fransa del Treball*, y han volgut acabar prompte ab ella, organisant un motí que per la regularitat ab que 's verificá, indica á las claras que era

una cosa molt premeditada. Fins s' ha averiguat, com á detall curiós, que aquell dia se cambiá lo gendarme que solia dar la guardia al sepulcre de Víctor Manuel, que era coneugut per las simpatías envers los francesos. Lo substitut per aquell dia tenia la consigna de vigilar las inscripcions y firmas que 's posassen en l' *Album*, per moure alborot desseguida que s' atrapés lo delicto, com s' atrapá ab la inscripció de *Viva 'l Papa!*

Lo que d' aquí resultará sens dupte, serà la suspensió de peregrinacions per una temporada; mes no 's pensen per açó las sectas lograr ofegar lo crit de la conciencia catòlica que reclama, ara mes que may, la independència *real y positiva* del Soberà Pontífice.

Entre las apreciacions que trobam en la premsa europea, serà bo rellevarne algunas frases, com la següent de la *Gazeta popular de Colonia* que es un diari molt afecte á la *triple aliança*.

Diu: «Si exos italians se sentissen segurs de la possessió de Roma, no mourian tan escàndol per un crit de *Viva 'l Papa!* Si ells no sentissen que la capital de la cristiandat es encara la propietat del Papa, no se sulfurarián pas tant contra tres inofensius pelegrins.

Los diaris francesos fan notar que aquest any, á la entrada del curs escolar, com los anys precedents, los establiments oficials y *laicisats* van perdent alumnos y que van guanyant las escoles congregacionistas. Es natural.

En una de las audiencias dadas als obrers francesos, lo Papa se adoná d' un minyó que portava una medalla al pit. Demaná quina condecoració era, y li respondieren que era una creu guanyada en la campanya de Xina. Alashoras lo Sant Pare, tragué del pit de un dels fills del Sr. Harmel la creu de cavaller de Sant Gregori, y la posá sobre 'l cor del brau y honrat treballador que no sabia com manifestar la sua sorpresa y l' agrahiment al Papa.

A Locfalú (Transilvania) se ha celebrat la benedicció de la nova iglesia votiva per la unió dels Grechs-Rumanos ab la Santa Sede.

En la Universitat catòlica de Washington s' ha inaugurat la estàtua monumental de Lleó XIII, donada á dit establiment per lo rich industrial Mr. Loubat.

La ceremonia ha sigut grandiosa, assistinthi gran nombre de Prelats dels Estats-Units.

S' ha acabat a la ciutat de Tréveris la ostensió de la Sagrada Túnica de Cristo. Durant lo períoda de uns dos mesos escassos, han anat á visitar la insigne reliquia *un milió nou cents mil* peregrins de diversas nacionalitats.

Cada dia montaven la guardia en la Catedral los joves de las principals famílias de la ciutat.

La Túnica no tornarà á ser tancada en la capella y aparedada com se havia fet fins ara; puix havent observat que la humitat la feya malbé, lo Sr. Bisbe ha disposat que sia col-locada en un armari de fusta preciosa, en lo Tresor de la Catedral, hont se custodian altres reliquias.